Szpital otwarty na naturę

arch. Anna Malicka, Jędrzej Stępniak

Współczesne szpitale coraz częściej są miejscami przyjaznymi użytkownikom, funkcjonalnymi, pełnymi słońca i zieleni, gdzie każdy może czuć się komfortowo i bezpiecznie. I nie chodzi tylko o ergonomię czy rozwiązania usprawniające procedury medyczne. Bardzo duże znaczenie ma także projekt i aranżacja przestrzeni – mogą one zmniejszyć stres związany z procesem leczenia. Taki właśnie cel postawili sobie architekci oraz wykonawcy wysokospecjalistycznego Ośrodka Radioterapii w Kaliszu.

Ograniczenia i wyzwania

Kaliski ośrodek powstał na terenie Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego, aby pomagać pacjentom onkologicznym z regionu i umożliwić leczenie blisko miejsca zamieszkania. Funkcjonalny obiekt tworzy niezależną jednostkę medyczną, której zadaniem jest prowadzenie diagnostyki onkologicznej oraz leczenie promieniowaniem jonizującym. Program użytkowy obejmuje dwa bunkry akceleratorów, pomieszczenia symulatora, tomografu, mammografu i USG, przychodnie, gabinety zabiegowe oraz hostel dla pacjentów spoza Kalisza. Niska, dwukondygnacyjna bryła budynków pozwoliła na wpisanie obiektów w istniejącą urbanistykę terenu, a elementem spajającym nowe i stare budynki jest szklany łącznik oraz zlokalizowany wśród zieleni budynek kawiarni.

Obiekt jest jednostką publicznej służby zdrowia i od początku znane były ograniczenia finansowe inwestycji. Sukcesem jest fakt, że udało się zrealizować inwestycję o zaawansowanej technologii medycznej taniej niż zakładał inwestor. Taniej, to nie znaczy gorzej. Projektanci i wykonawcy dołożyli starań, aby pacjenci oraz personel czuli się dobrze, a otoczenie, w którym przebywają było przyjazne.

Dobre środowisko i samopoczucie

Głównym celem projektu było stworzenie warunków, które mogą pozytywnie wpłynąć na samopoczucie pacjentów poprzez wygodę użytkowania, skalę przestrzeni, dobre doświetlenie pomieszczeń i bliski kontakt z zielenią.

FOT. MAREKKACZMARCZYK

Obiekt projektowano zgodnie z zasadami *healing environment*, które uwzględniają fizyczne i psychiczne potrzeby ludzi w celu zmniejszenia stresu środowiskowego. Ponadto, aby zrozumieć rzeczywiste problemy i stworzyć przyjazne rozwiązania, zastosowano metodę *step by step*, czyli projektowanie przestrzeni przez wirtualną obserwację działań personelu i pacjentów.

Wygodne i harmonijne środowisko jest ważne dla wszystkich, ale szczególną grupę użytkowników obiektów medycznych tworzą osoby hospitalizowane. Na lęk o zdrowie nakłada się stres związany z pobytem w obcym, zinstytucjonalizowanym środowisku. Wszystko, co zwiększy poczucie bezpieczeństwa i umożliwi relaks jest ważne, może wpłynąć na lepsze samopoczucie, a nawet (jak udowadniają badania) skrócić czas leczenia. Dla chorych przewidziano wygodne dwuosobowe pokoje z łazienkami, jadalnię, salę klubową, w przychodni kilka punktów rejestracji i przestronnych poczekalni, dla wszystkich relaksującą kawiarnię z letnim tarasem.

Płyty powiększające przestrzeń

Jednym z istotnych elementów budynku jest też prosty układ komunikacyjny. Zestawienie poziomych korytarzy i oddziałujących pionowo poczekalni podkreślają użyte kolory i faktury, które tworzą spójną, ale nieszablonową przestrzeń. Główny korytarz łączy kilka punktów rejestracji i poczekalni, które umieszczono pod trzema świetlikami. Każda z tych przestrzeni ma nieco inny wygląd, ale wspólnymi elementami jest okładzina ścienna i donice z pnącą zielenią. Jasną okładzinę wykonano z płyt laminatu Print HPL Stratificato. Między panelami pojawiają się szklane wstawki odbijające światło słoneczne. Zastosowane ››

FOT. © ANNA B. GREGORCZYK

FOT. JEDRZEJ STEPNIAK

›› rozwiązanie powiększa optycznie przestrzeń i jest bardzo praktyczne, ponieważ chroni ściany przed zniszczeniem. Podział okładziny nie jest przypadkowy, pionowy układ razem z pnącą roślinnością symbolizuje wzrost i odnowę, symbole nadziei.

Natura w dwóch wersjach

Wpływ naturalnych czynników na poprawę zdrowia znany był już w starożytności. Szczególnie kontakt z zielenią i słońcem pozytywnie wpływa na redukcję stresu, wyciszenie i odzyskanie równowagi psychicznej. Dlatego w Kaliszu zaproponowano rozwiązania architektoniczne zmieniające standardowy charakter szpitala. Wszystkie pomieszczenia są pełne światła słonecznego, trzy świetliki doświetlają hole i poczekalnie, a duże przeszklenia elewacyjne otwierają wnętrza na otaczającą zieleń. Budynek nie izoluje, ale otwiera się na otoczenie, przeciwdziałając uczuciu alienacji i odosobnienia. Zieleń wprowadzono również do wnętrz, wybierając rośliny proste do pielęgnacji i formując z nich ażurowe przegrody. Bluszcz i pięknie kwitnące bugenwille rosnące w trzech poczekalniach łagodzą medyczny charakter przestrzeni.

Jednak nawet pośredni kontakt z naturą, którą ogląda się jedynie na obrazach i fotografiach, wycisza negatywne emocje. Dlatego w pomieszczeniach, w których ze względów technologicznych nie ma okien (np. bunkrach z aparaturą terapeutyczną), zastosowano praktyczne rozwiązanie wprowadzające przyrodę do wnętrz. Jako warstwę dekoracyjną płyt Print HPL Stratificato Digital Print zastosowano wielkoformatowe zdjęcia okolic Kalisza. Zdjęcia zajmują jedną lub dwie ściany w każdym pomieszczeniu, powiększają optycznie przestrzeń oraz neutralizują techniczną atmosferę. Naturalny widok łąk, drzew i ptaków ma za zadanie uspokoić i zrelaksować pacjentów podczas zabiegu. Płyty z nadrukami znajdują się w miejscach najbardziej narażonych na uszkodzenia i ochrona ścian jest dodatkową korzyścią płynącą z zastosowania laminatu.

Laminat do zadań specjalnych

Wykorzystany na okładziny ścienne materiał to laminat wysokociśnieniowy HPL. W latach 50. jego produkcję podjęła włoska firma Abet Laminati. Nowy produkt opracowany jako tani substytut naturalnych oklein dla przemysłu meblowego szybko zyskał zainteresowanie architektów, którzy dostrzegli w nim nowoczesny, autonomiczny materiał wprost idealny dla urzeczywistniania idei powojennego wzornictwa. Pierwsze laminaty HPL miały grubość ok. 1 mm i były materiałem wymagającym naklejenia na rdzeń, np. płytę wiórową. Z czasem wprowadzono do produkcji laminaty o grubościach pozwalających na ich samonośne użycie, tzw. laminaty kompaktowe HPL. Ich sztywność jest tak duża, że płyty o grubości 10 mm zaczęto z powodzeniem wykorzystywać do konstruowania nowoczesnych mebli, a także na całe ścianki działowe i okładziny ścienne.

Początkowo wzornictwo laminatów ograniczone było do jednolitych kolorów oraz imitacji drewna i kamienia, ale szybko

FOT. JĘDRZEJ STĘPNIAK

rozszerzono je o indywidualnie projektowane wzory graficzne drukowane metodą sitodruku, a obecnie również metodą druku cyfrowego pozwalającą na reprodukowanie obrazów, zdjęć, odwzorowanie światłocienia itp.

Połączenie obu wspomnianych wyżej technologii, a więc laminatu kompaktowego oraz druku cyfrowego, pozwoliło zrealizować w sposób nieskomplikowany i trwały zamysł ożywienia pomieszczeń Kaliskiego Ośrodka Radioterapii widokami wielkopolskich pejzaży.

Nie byłoby to jednak możliwe, gdyby laminat nie spełniał całego szeregu dodatkowych wymagań. Zamknięta, nieporowata powierzchnia laminatu nie chłonie cieczy i zapachów, jest łatwa do utrzymania w czystości. Charakteryzuje się też wysoką odpornością na zarysowania i uszkodzenia mechaniczne. Okładzina z płyt HPL może zatem wyeliminować odbojnice zapewniając ochronę całej powierzchni ściany. W zależności od wymagań materiał może być dostarczany jako materiał trudnozapalny bądź niezapalny. Możliwość stosowania laminatów Print HPL potwierdzają m.in. Atest Higieniczny oraz Świadectwo Jakości Zdrowotnej PZH. W przypadku zaostrzonych wymagań higienicznych można sięgnąć po laminaty *Lamishield* o antybakteryjnej powłoce zawierającej jony srebra wykorzystującej technologię firmy BioCote. Te wszystkie cechy w połączeniu z bogatym wzornictwem oraz łatwością usuwania graffiti i odpornością na akty wandalizmu sprawiają, że materiał ten jest chętnie stosowany w różnego typu obiektach użyteczności publicznej, nie tylko służby zdrowia, ale także w szkołach i wyższych uczelniach, obiektach sportowych, handlowych, a nawet w środkach transportu publicznego.

***

Architektura obiektów zdrowia często powstaje jako uboczny „produkt" technologii medycznej, a przecież budynki te należy traktować w szczególny sposób, ponieważ mogą poprawiać warunki leczenia. Rozwiązania architektoniczne powinny zapewnić intymność, chronić godność, umożliwić relaks, poprawić samopoczucie (często w trudnych chwilach). Ośrodek Radioterapii w Kaliszu udowodnił, że jest to możliwe nawet przy ograniczonym budżecie. Obiekt otrzymał tytuł „Mister Budownictwa Południowej Wielkopolski" za rok 2014, ale najcenniejszą nagrodą są pozytywne reakcje personelu medycznego oraz pacjentów.

Anna Malicka
architekt IARP
Pracownia Projektowa
Architektura i Budownictwo
> malicka@aribud.pl

Jędrzej Stępniak
Abet Sp. z o.o.
> jedrzej@abetlaminati.pl